

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ГЛУХОВЕРЯ КАТЕРИНА МИКОЛАЇВНА

УДК 343.211.3

ПОНЯТТЯ ІНТЕРЕСУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ

12.00.08 – кримінальне право та кримінологія;
кримінально-виконавче право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дніпро – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Приватній установі «Науково-дослідний інститут публічного права».

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, доцент
Шаблистий Володимир Вікторович,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
професор кафедри кримінального права
та кримінології факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник
Мозоль Станіслав Анатолійович,
Національна академія внутрішніх справ,
доцент кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права;

кандидат юридичних наук, доцент
Ємельяненко Володимир Віталійович,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
доцент кафедри кримінального права № 2

Захист відбудеться 31 січня 2020 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.04 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

Автореферат розіслано 27 грудня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. Ф. Примаченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У Конституції України поряд із правами та свободами людини і громадянина майже двадцять разів вживається поняття «інтерес» як по відношенню до окремої людини, так й до різних суспільних утворень. При чому, гарантії захисту публічного інтересу явно превалюють над приватним. Звичайно, це не могло не відобразитися в КК України як крайньому засобу захисту людини, суспільства держави та людства від найнебезпечніших проявів протиправної поведінки. Кримінальний закон майже сто разів у зовсім діаметрально протилежних значеннях вживає поняття «інтерес» – від об'єкта злочинного посягання до мотиву особи, яка вчиняє злочин.

Звичайно, таке безсистемне вживання поняття «інтерес» в КК України призводить до труднощів як у тлумаченні певної кримінально-правової норми, що його містить, так і її застосуванні на практиці.

Теоретичним і практичним підґрунтям дослідження зазначених проблем стали роботи відомих вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі теорії права, кримінального, кримінально-виконавчого права та криминології, зокрема Ю.В. Бауліна, О.М. Бандурки, Р.В. Вереси, В.К. Грищука, В.В. Голіни, О.М. Джужі, Т.А. Денисової, В.П. Ємельянова, В.В. Ємельяненка, О.О. Книженко, О.Г. Колба, І.М. Копотуна, О.М. Костенка, О.М. Литвинова, О.М. Литвака, М.І. Мельника, П.П. Михайленка, С.С. Мірошніченка, С.О. Мозоля, В.О. Навроцького, В.І. Осадчого, М.І. Панова, А.В. Савченка, В.В. Сташиса, Є.Л. Стрельцова, В.Я. Тація, В.П. Тихого, П.Л. Фріса, В.В. Шаблістого, Н.М. Ярмиш, О.Н. Ярмиша, С.С. Яценка та ін.

Відзначаючи безперечну значущість раніше проведених досліджень, разом із тим, представляється, що вони не вичерпують кола питань, що вимагають свого вирішення. Це стосується і кримінально-правової дефініції «інтерес», його співвідношення із правами та свободами людини і громадянина, його співвідношення із суспільними відносинами як об'єктом злочину, його значення для науки кримінального права та практики застосування кримінального закону.

Викладене засвідчує відсутність на сьогодні комплексних кримінально-правових досліджень питань кримінальної відповідальності за злочини, ознакою складів яких є інтерес, що свідчить про актуальність теми та зумовлює необхідність проведення відповідного комплексного наукового пошуку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана відповідно до: Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових

досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України № 942 від 07.09.2011 р.; Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р., схваленого розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 р. № 1393-р; Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., затвердженої Указом Президента України від 20.05.2015 р. №276/2015; Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12.01.2015 р. №5/2015; основних напрямів наукових досліджень Науково-дослідного інституту публічного права на 2015–2020 рр., а також Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 р., схвалених постановою Загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016 р.

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційної роботи – вдосконалення теоретичних положень кримінального права в частині розуміння інтересу як наскрізного кримінально-правового поняття і на цій основі напрацювання пропозицій до КК України.

Реалізація мети передбачає вирішення таких задач:

- з'ясувати стан теоретичної розробки поняття інтересу у кримінально-правовій літературі;
- дослідити історико-правовий розвиток використання поняття інтересу в пам'ятках вітчизняного кримінального законодавства;
- охарактеризувати поняття інтересу щодо окремих складів злочинів за кримінальним законодавством зарубіжних держав;
- надати визначення поняття інтересу за кримінальним правом України;
- визначити поняття інтересу як ознаки, передбаченої Загальною частиною КК України;
- розглянути поняття інтересу як ознаки, передбаченої Особливою частиною КК України;
- сформулювати зміни та доповнення до КК України в частині розуміння інтересу як наскрізного кримінально-правового поняття.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері кримінально-правового реагування з боку держави щодо вчинення особою злочинів, ознакою складів яких є інтерес.

Предметом дослідження є поняття інтересу за кримінальним правом України.

Методи дослідження. Досягнення проголошеної мети та вирішення обумовлених нею задач стало можливим завдяки використанню таких

загальнонаукових та спеціальних методів, як: *системно-структурний* – для вивчення поняття інтересу як цілісної кримінально-правової проблеми та його співвідношення із правами та свободами людини і громадянина в межах усієї роботи (розділи 1–2); *метод історико-правового аналізу* – у процесі дослідження історико-правового розвитку використання поняття інтересу в пам'ятках вітчизняного кримінального законодавства (підрозділи 1.1, 1.2); *формально-логічний* – з метою визначення поняття інтересу як ознаки, передбаченої Загальною та Особливою частинами КК України (підрозділи 2.1 та 2.2); *компаративістській* – для характеристики поняття інтересу щодо окремих складів злочинів за кримінальним законодавством зарубіжних держав (підрозділ 1.3); *моделювання* – при формулюванні результатів дослідження, а також під час розробки пропозицій щодо удосконалення кримінального законодавства та практики його застосування (розділи 1–2); *логіко-нормативний* – під час формулювання дефініції інтересу як кримінально-правової категорії (підрозділ 12.2); *соціологічні* методи – для вивчення емпіричної бази дослідження, а також офіційної статистичної звітності (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2) та ін.

Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення: матеріалів судової практики кожної області, м. Київ та м. Севастополь України щодо вчинення злочинів, ознакою складів яких є інтерес (вцілому проаналізовано 213 електронних копій вироків судів за 2010–2018 рр.); матеріалів інтерв'ювання слідчих Національної поліції (всього 168 осіб).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні монографічним дослідженням поняття інтересу у кримінальному праві. У роботі обґрунтовано низку положень і висновків, нових у концептуальному плані й важливих для кримінально-правової науки, а також діяльності правоохоронних та судових органів. Зокрема:

вперше:

– доведено, що поняття «інтерес» вживається в КК України в двох значеннях: 1) як об'єкт кримінально-правової охорони 2) як злочинні мотиви;

– сформульовано визначення поняття «інтерес» у вітчизняному кримінальному праві – породжені суспільними відносинами та не опосередковані правовими нормами, але такі, що не суперечать загальним засадам кримінального законодавства, прагнення суб'єкта задовольнити соціальні потреби, що реалізуються у правовідносинах і підлягають кримінально-правовому захисту;

– проведено історико-правове дослідження поняття «інтерес» у пам'ятках вітчизняного кримінального законодавства та встановлено, що на етапі

зародження тоталітарної радянської держави факт вчинення злочину в інтересах відновлення влади буржуазії або виключно в інтересах злочинця, відіграло одну з вирішальних ролей під час обрання виду та розміру покарання та стало підґрунтям для подальшого превалювання державного інтересу над приватним у правовому регулюванні суспільних відносин;

удосконалено:

- аргументацію пропозиції щодо необхідності формування збалансованого підходу закріплення в кримінальному законі інтересів держави та індивіда – нормального існування та функціонування будь-якої демократичної держави в законодавстві має бути досягнутий баланс між приватними та публічними;

дістало подальшого розвитку:

- позиція, що поняття «право» та «інтерес» є близькими за значеннями, однак, все ж таки, вони мають певні відмінності. Так, охоронюваний законом інтерес лежить за межами суб'єктивного права, є первинним та більш широким поняттям, являє собою певний державний дозвіл (або відсутність заборони), який не передбачає виникнення у інших суб'єктів правовідносин відповідних обов'язків.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані висновки і пропозиції можуть бути використані в:

- *правотворчості* – для вдосконалення законодавства у частині кримінальної відповідальності за злочини, ознакою яких є інтерес;

- *правозастосовчій діяльності* – для підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів у частині кваліфікації злочинів, ознакою яких є злісність;

- *освітньому процесі* – положення та висновки дисертації можуть бути використані при викладанні навчальної дисципліни «Кримінальне право» та відповідних спецкурсів;

- *науково-дослідній роботі* – для подальших досліджень у галузі кримінального права щодо тлумачення поняття інтерес.

Апробація матеріалів дисертації. Положення дисертації, що складають наукову новизну та висновки практичного характеру, апробовано під час виступів на наступних всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: Актуальні проблеми кримінального права, кримінології та кримінально-виконавчого права (25 травня 2018 р., м. Дніпро); Проблеми кримінально-правового, кримінального процесуального та криміналістичного забезпечення прав особи в Україні (м. Львів, 7 червня 2019 року); Вплив рівня

дозвілля та відпочинку молоді на зниження рівня злочинності (31 травня 2019 року, м. Дніпро).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 8 праць, 4 – статті у виданнях включених до переліку наукових фахових видань України, 1 – у періодичному науковому виданні іншої держави за профілем дисертації, 3 – тези доповідей.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, що включають п'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 235 сторінок, з яких: основний текст – 198 сторінок, додатки – 2 сторінки, список використаних джерел (164 найменування) – 18 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** охарактеризовано актуальність теми, висвітлено її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету та задачі, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, надано роз'яснення щодо методів, використаних в дисертації, сформульовано наукову новизну одержаних результатів та визначено їх практичне значення, наведено дані щодо апробації та публікації результатів дослідження, структури і обсягу роботи.

Розділ 1 «Загальні засади дослідження кримінальної відповідальності за злочини, ознакою складів яких є інтерес» містить три підрозділи.

У *підрозділі 1.1 «Стан дослідження поняття інтересу в кримінально-правовій літературі»* встановлено, що зміст поняття «інтерес» викликає дискусії здебільшого на загальнотеоретичному рівні та в окремих галузях права, тоді як в науці кримінального права це питання майже не досліджено. Підтвердженням цього є відсутність в кримінальному праві єдиної дефініції інтересу. Крім того, інтерес як об'єктивне явище (або об'єктивно-суб'єктивне) тісно пов'язане з об'єктом злочину, встановлення змісту якого, в свою чергу, є одним з найактуальніших та найсуперечливіших питань.

Здобувачкою доведено, що доведено, що поняття «інтерес» вживається в КК України в двох значеннях: 1) як об'єкт кримінально-правової охорони 2) як злочинні мотиви.

У *підрозділі 1.2 «Історія розвитку використання поняття інтересу в пам'ятках вітчизняного кримінального законодавства»* встановлено, що в матеріальному праві термін «інтерес» вперше зустрічається в Уложенні 1845 р. Під «завданням шкоди казенному інтересу» також малися на увазі діяння, що

завдали, або могли завдати збитків державній казні; в КК 1922 та 1927 р.р. поняття «інтерес» було менш вживаним. Законодавчі акти захищали, як правило, тільки публічні інтереси держави. Ситуація почала стрімко змінюватися з виданням КК 1960 р., в якому рівномірно захищалися як приватні, так і публічні інтереси, а сам термін «інтерес» вживався у двох значеннях: як законний (позитивний) або незаконний (негативний).

Авторкою встановлено, що на етапі зародження тоталітарної радянської держави факт вчинення злочину в інтересах відновлення влади буржуазії або виключно в інтересах злочинця, відіграло одну з вирішальних ролей під час обрання виду та розміру покарання та стало підґрунтям для подальшого превалювання державного інтересу над приватним у правовому регулюванні суспільних відносин.

Враховуючи політико-соціальні процеси, що проходили на території тогочасної України, стає зрозумілим, що вчинення злочину «в інтересах буржуазії» вважалося найбільш небезпечним, тому в разі встановлення даного факту особу карали за всією суворістю закону. Ця обставина розглядалася як обтяжуюча, а злочинець, в разі її доведення у суді, окрім покарання отримував соціальне «клеймо», що супроводжувало його все, як правило не довге, життя.

У підрозділі 1.3 «Зарубіжний досвід регламентації кримінальної відповідальності за злочини, ознакою складів яких є з інтерес» досліджено КК Республіки Вірменія, Республіки Азербайджан, Республіки Білорусь, Грузії, Республіки Казахстан, Киргизької Республіки, Латвійської Республіки, Литовської Республіки, Республіки Молдова, Республіки Польща, Республіки Таджикистан, Республіки Туркменістан, Республіки Узбекистан, Естонської Республіки та встановлено, що поняття «інтерес» є досить поширеною в КК зарубіжних країн. Як правило, шкода тим чи іншим видам інтересів виступає в якості наслідків у матеріальних складах злочинів, а саме поняття виступає як легальне, тобто таке, що захищається правом або законом (виключенням виступає КК Республіки Узбекистан, в якому дане поняття вживається як злочинне (злочинні інтереси організованої групи, що виступають кваліфікуючими ознаками). В більшості досліджених нормативно-правових актах (крім КК Республіки Узбекистан) спостерігається баланс між державними, суспільними та приватними інтересами, що, безперечно, свідчить про демократичність цих законів.

Встановлено, що на відміну від КК багатьох держав, що входили до складу СРСР, в КК Республіки Польща термін «заінтересованість» не прирівнюється до злочинного мотиву, а вживається в контексті приналежності

певній особі законних інтересів. Враховуючи той факт, що слово «заінтересованість» є похідним від «інтерес», запропоновано такий перенести до вітчизняного кримінального закону.

Розділ 2 «Інтерес як наскрізна ознака, передбачена КК України» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Інтерес як ознака, передбачена Загальною частиною КК України»* здобувачкою встановлено, «інтерес» згадується у ній близько двадцяти разів. В більшості випадків інтерес визнається як «правоохоронюваний» (легальний). Констатовано, що суттєвим недоліком Загальної частини КК України є переважання в деяких нормах інтересів держави над приватними та суспільними інтересами.

Здобувачкою сформульовано визначення поняття «інтерес» у вітчизняному кримінальному праві – породжені суспільними відносинами та не опосередковані правовими нормами, але такі, що не суперечать загальним засадам кримінального законодавства, прагнення суб'єкта задовольнити соціальні потреби, що реалізуються у правовідносинах і підлягають кримінально-правовому захисту.

Аргументовано позицію, що поняття «право» та «інтерес» є близькими за значеннями, однак, все ж таки, вони мають певні відмінності. Так, охоронюваний законом інтерес лежить за межами суб'єктивного права, є первинним та більш широким поняттям, являє собою певний державний дозвіл (або відсутність заборони), який не передбачає виникнення у інших суб'єктів правовідносин відповідних обов'язків.

У підрозділі 2.2 *«Інтерес як ознака, передбачена Особливою частиною КК України»* встановлено поняття «інтерес» та «заінтересованість» є доволі поширеними в Особливій частині КК України. Позитивним виглядає той факт, що спостерігається певний баланс між державними, суспільними та приватними інтересами. Суттєвими ж недоліками складів злочинів, ознакою яких є інтерес вбачається непослідовність законодавця в питанні змісту понять «інтерес» та «заінтересованість», а також наявність поняття «інтересів служби», використання якого є некоректним.

Запропоновано зміни та доповнення до КК України в частині розуміння інтересу як наскрізного кримінально-правового поняття, в результаті чого може бути досягнутий баланс між приватними та публічними інтересом в кримінальному праві та законодавстві.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведене теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, що полягає у вдосконаленні теоретичних положень кримінального права в частині розуміння інтересу як наскрізного кримінально-правового поняття і на цій основі напрацювання пропозицій до КК України, зокрема:

1. З'ясовано стан теоретичної розробки поняття інтересу у кримінально-правовій літературі – зміст поняття «інтерес» викликає дискусії не тільки на загальнонауковому рівні, але і в науці кримінального права. Пояснити відсутність в кримінальному праві єдиної дефініції даного явища можна тим, що кожна з існуючих на сьогоднішній день теорій містить як ряд переваг, так і недоліків. Крім того, інтерес як об'єктивне явище (або об'єктивно-суб'єктивне) тісно пов'язаний з об'єктом злочину, встановлення змісту якого, в свою чергу, є одним з найактуальніших та найсуперечливіших питань.

Доведено, що зміст поняття «інтерес» у кримінально-правовій літературі досліджено не на достатньому рівні, тоді як у загальній теорії права та інших галузях права поняття «інтерес» є предметом дослідження різних вчених, дискусійним є лише його змістовне наповнення.

2. Дослідження історико-правового розвитку використання поняття інтересу в пам'ятках вітчизняного кримінального законодавства дозволило вести мову про те, що на етапі зародження тоталітарної радянської держави факт вчинення злочину в інтересах відновлення влади буржуазії або виключно в інтересах злочинця, відіграло одну з вирішальних ролей під час обрання виду та розміру покарання та стало підґрунтям для подальшого превалювання державного інтересу над приватним у правовому регулюванні суспільних відносин.

Встановлено, що перша згадка поняття «інтерес» в кримінальному законодавстві, що діяло на теренах нашої країни була зафіксована у Зводі законів кримінальних 1832 р. Інтерес розглядався в якості «казенного» та вживався поряд з діяннями, пов'язаними з викраденням, збитком чи втратою казни. Даний документ відносився до процесуального нормативно-правового акта. В матеріальному праві термін «інтерес» вперше зустрічається в Уложенні 1845 р. Під «завданням шкоди казенному інтересу» також малися на увазі діяння, що завдали, або могли завдати збитків державній казні. Широке поширення поняття «інтерес» отримала у новому КК 1903 р, в якому були представлені не тільки законні публічні, але і приватні інтереси (останні

зустрічаються навіть більше). Крім того, законодавець виокремлює новий вид інтересів – майнові. В КК 1922 та 1927 р. поняття «інтерес» було менш вживаним. Законодавчі акти захищали, як правило, тільки публічні інтереси держави. Ситуація почала стрімко змінюватися з виданням КК 1960 р., в якому рівномірно захищалися як приватні, так і публічні інтереси, а сам термін «інтерес» вживався у двох значеннях: як законний (позитивний) або незаконний (негативний).

3. Характеристика поняття інтересу щодо окремих складів злочинів за кримінальним законодавством зарубіжних держав показала, що поняття «інтерес» є досить поширеною в КК зарубіжних країн. Як правило, шкода тим чи іншим видам інтересів виступає в якості наслідків у матеріальних складах злочинів, а саме поняття виступає як легальне, тобто таке, що захищається правом або законом (виключенням виступає КК Республіки Узбекистан, в якому дане поняття вживається як злочинне (злочинні інтереси організованої групи, що виступають кваліфікуючими ознаками).

В більшості досліджених нормативно-правових актах (крім КК Республіки Узбекистан) спостерігається баланс між державними, суспільними та приватними інтересами, що, безперечно, свідчить про демократичність цих законів. Суттєвим недоліком більшості КК зарубіжних країн є використання абстрактного та не зовсім коректного поняття «інтереси служби». Крім того, в значній кількості окреслених документів спостерігається певна непослідовність у вживанні понять «інтерес» та «заінтересованість» (зміст останньої взагалі досить часто змінюється від норми до норми).

4. Сформульовано визначення поняття «інтерес» у вітчизняному кримінальному праві – породжені суспільними відносинами та не опосередковані правовими нормами, але такі, що не суперечать загальним засадам кримінального законодавства, прагнення суб'єкта задовольнити соціальні потреби, що реалізуються у правовідносинах і підлягають кримінально-правовому захисту.

5. Визначено поняття інтересу як ознаки, передбаченої Загальною частиною КК України – у Загальній частині КК України поняття «інтерес» вживається 18 разів, в більшості випадків інтерес визнається як «правоохоронуваний» (легальний). Суттєвим недоліком Загальної частини КК України є переважання в деяких нормах інтересів держави над приватними та суспільними інтересами.

6. Розглянуто поняття інтересу як ознаки, передбаченої Особливою частиною КК України, в результаті чого доведено, інтерес в КК України

вживається як об'єкт кримінально-правової охорони та як мотив вчинення злочину. Така двозначність створює складності в кваліфікації того чи іншого діяння. Для його виправлення (принаймні в частині поняття «інтерес», хоча схожа ситуація і із «заінтересованістю») запропоновано замінити поняття «особистий інтерес» на «особисту заінтересованість».

Встановлено, що поняття «інтерес» та «заінтересованість» є доволі поширеними в Особливій частині КК України, адже використовується більше семи десяти разів. Позитивним виглядає той факт, що спостерігається баланс між державними, суспільними та приватними інтересами

7. Сформульовано зміни та доповнення до КК України в частині розуміння інтересу як наскрізного кримінально-правового поняття:

ч. 1 ст. 39 КК України в наступній редакції:

«1. Не є злочином заподіяння шкоди **правоохоронюваним інтересам** у стані крайньої необхідності, тобто для усунення небезпеки, що безпосередньо загрожує особі чи **охоронюваним законом правам та інтересам цієї людини або інших осіб, а також суспільним інтересам чи інтересам держави**, якщо цю небезпеку в даній обстановці не можна було усунути іншими засобами і якщо при цьому не було допущено перевищення меж крайньої необхідності»;

с. 222¹ КК України в наступній редакції:

«1. Умисні дії службової особи учасника фондового ринку, що мають ознаки маніпулювання на фондовій біржі, встановлені відповідно до закону щодо державного регулювання ринку цінних паперів, що призвели до отримання професійним учасником фондового ринку або фізичною особою чи третіми особами прибутку у значних розмірах, або уникнення такими особами збитків у значних розмірах, або якщо це заподіяло значну шкоду **охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих осіб або державним чи громадським інтересам**, –

караються штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років».

Такі ж зміни слід внести і у ч. 1 та 2 ст. 232¹ «Незаконне використання інсайдерської інформації», ч. 3 ст. 359 «Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації», ч. 1 ст. 364¹ «Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми», ч. 1 ст. 365 «Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу», ч. 1 ст. 365² «Зловживання повноваженнями

особами, які надають публічні послуги», ч. 1 ст. 367 «Службова недбалість», ч. 1 ст. 364 «Зловживання владою або службовим становищем», ст. 356 України «Самоправство», ч. 3 ст. 371 «Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою» та ч. 2 ст. 375 «Постановлення суддею (судьями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови» КК України.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Глуховеря К.М. Поняття інтересу за кримінальним правом України: постановка проблеми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Випуск 40. Т. 3. С. 184–189.

2. Глуховеря К.М. Історико-правовий розвиток поняття інтересу в пам'ятках вітчизняного кримінального законодавства (до початку ХХ століття). *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Випуск 1. Том 3. С. 122–127.

3. Глуховеря Е.Н. Опыт отдельных зарубежных стран по регламентации уголовной ответственности за преступления, признаком составов которых есть интерес. *Право и Закон*. 2018. № 4. С. 111–116.

4. Глуховеря К.М. Інтерес як ознака, передбачена загальною частиною КК України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 6. Том 3. С. 156–160.

5. Глуховеря К.М. Інтерес як ознака, передбачена розділом І Особливої частиною КК України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Випуск 4. С. 145–150.

6. Глуховеря К.М. Результати дослідження поняття інтересу за кримінальним правом України. *Актуальні проблеми кримінального права, кримінології та кримінально-виконавчого права*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (25 травня 2018 р., м. Дніпро). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 135–138.

7. Глуховеря К.М. Поняття інтересу за кримінальним правом України як об'єкт наукового дослідження. *Проблеми кримінально-правового, кримінального процесуального та криміналістичного забезпечення прав особи в Україні*: матеріали Міжнародної наукової конференції (м. Львів, 7 червня 2019 року); кафедра кримінального права і процесу Навчально-наукового інституту

права та психології Національного університету «Львівська політехніка». Львів: СПОЛОМ, 2019. С. 56–58.

8. Глуховеря К.М. Окремі питання інтересу як ознаки, передбаченої Загальної частиною КК України. *Вплив рівня дозвілля та відпочинку молоді на зниження рівня злочинності*: матер. регіонал. наук.-практ. семінару (31 травня 2019 року, м. Дніпро). Дніпро, Видавець Біла К.О., 2019. С. 127–129.

АНОТАЦІЯ

Глуховеря К.М. Поняття інтересу за кримінальним правом України.

– На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право (081 – Право). – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпро, 2020.

У дисертації вдосконалено теоретичні положення кримінального права в частині розуміння інтересу як наскрізного кримінально-правового поняття і на цій основі напрацьовано пропозиції до КК України.

Зокрема, доведено, що поняття «інтерес» вживається в КК України також в двох значеннях: 1) як об'єкт кримінально-правової охорони 2) як злочинні мотиви.

Сформульовано визначення поняття «інтерес» у вітчизняному кримінальному праві – породжені суспільними відносинами та не опосередковані правовими нормами, але такі, що не суперечать загальним засадам кримінального законодавства, прагнення суб'єкта задовольнити соціальні потреби, що реалізуються у правовідносинах і підлягають кримінально-правовому захисту.

Проведено історико-правове дослідження поняття «інтерес» у пам'ятках вітчизняного кримінального законодавства та встановлено, що на етапі зародження тоталітарної радянської держави факт вчинення злочину в інтересах відновлення влади буржуазії або виключно в інтересах злочинця, відіграло одну з вирішальних ролей під час обрання виду та розміру покарання та стало підґрунтям для подальшого превалювання державного інтересу над приватним у правовому регулюванні суспільних відносин.

Удосконалено аргументацію пропозиції щодо необхідності формування

збалансованого підходу закріплення в кримінальному законі інтересів держави та індивіда – нормального існування та функціонування будь-якої демократичної держави в законодавстві має бути досягнутий баланс між приватними та публічними інтересами.

Дістала подальшого розвитку позиція, що поняття «право» та «інтерес» є близькими за значеннями, однак, все ж таки, вони мають певні відмінності. Так, охоронюваний законом інтерес лежить за межами суб'єктивного права, є первинним та більш широким поняттям, являє собою певний державний дозвіл (або відсутність заборони), який не передбачає виникнення у інших суб'єктів правовідносин відповідних обов'язків.

Ключові слова: злочин, склад злочину, покарання, об'єкт злочину, інтерес, право, свобода, публічний, приватний, кримінальний закон.

SUMMARY

Hlukhoveria K.M. The concept of interest under the criminal law of Ukraine. – *The manuscript.*

Thesis for a scientific degree of candidate of legal sciences in specialty 12.00.08 – criminal law and criminology; criminal executive law. – Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro, 2020.

The thesis improves the theoretical provisions of criminal law in terms of understanding the interest as a cross-cutting criminal law concept and on this basis proposals to the Criminal Code of Ukraine have been worked out.

In particular, it is proved that the term "interest" is used in the Criminal Code of Ukraine in two meanings: 1) as an object of criminal protection 2) as criminal motives.

The definition of the concept of "interest" in domestic criminal law is formulated - generated by social relations and not mediated by legal norms, but not contradicting the general principles of criminal law, the subject's desire to satisfy the social needs that are fulfilled in the legal relationship and are subject to criminal law.

A historical-legal study of the concept of "interest" in the monuments of domestic criminal law was conducted and it was established that at the stage of the emergence of a totalitarian Soviet state, the fact of committing a crime in the interests of restoring the power of the bourgeoisie or exclusively in the interests of the offender played one of the decisive roles and during the decisive role the size of the punishment and became the basis for the further overriding of the public interest over the private in the legal regulation of public relations.

The argumentation of the proposal on the need to formulate a balanced approach to the consolidation of the interests of the state and the individual in the criminal law has been improved - the normal existence and functioning of any democratic state in the law must strike a balance between private and public.

There has been a further development of the notion that the concepts of "right" and "interest" are close in meaning, but nevertheless they do have some differences. Yes, the interest protected by law lies outside the subjective law, is a primary and broader concept, is a certain state permit (or no prohibition) that does not imply that other subjects have legal obligations.

Characteristics of the concept of interest in certain crime warehouses under the criminal law of foreign countries showed that the concept of "interest" is quite widespread in the Criminal Code of foreign countries. As a rule, harm to one or another type of interest acts as a consequence in the material composition of crimes, namely the concept acts as legal, ie protected by law or law (the exception is the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan, in which the term is used as a criminal (criminal interests In most of the studied legal acts (except the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan), there is a balance between state, public and private interests, which is undoubtedly a The major disadvantage of most CCs in foreign countries is the use of the abstract and not quite correct concept of "service interests." In addition, a considerable number of documents outlined there is some inconsistency in the use of the terms "interest" and "interest". often changes from norm to norm).

The concept of interest is characterized as a feature provided by the General part of the Criminal Code of Ukraine - in the General part of the Criminal Code of Ukraine the term "interest" is used 18 times, in most cases the interest is recognized as "law enforcement" (legal). A significant disadvantage of the General part of the Criminal Code of Ukraine is the predominance in some norms of state interests over private and public interests.

The concept of interest is considered as a feature foreseen by the Special Part of the Criminal Code of Ukraine, which proves that the concept of "interest" and "interest" are quite widespread in the Special Part of the Criminal Code of Ukraine, since it is used more than seven times. The fact that there is a balance between public, public and private interests is positive

Changes and additions to the Criminal Code of Ukraine in terms of understanding of interest as a cross-cutting criminal legal concept have been formulated.

Keywords: *crime, crime, punishment, object of crime, interest, law, freedom, public, private, criminal law.*